

PARTICIPAREA AVOCATULUI LA REALIZAREA UNOR ACTE DE URMĂRIRE PENALĂ

Tudor OSOIANU,

doctor în drept, conferențiar universitar (AȘM)

Ivan VESCO,

doctor în drept (MAI al RM)

SUMMARY

In the present paper we examine the problem concerning the participation of the lawyer in the realization of some acts of penal prosecution. Examples are given of instructions, of articles from the Penal Code of Romania, concerning the defense of the accused or defendant. Process actions to which the participation of the lawyer is necessary cannot be considered as fulfilled with the infringements of the penal procedures norms.

The participation of the lawyer in the process activity of hearing of the defendant during the penal prosecution – not to admit degrading procedures in obtaining information, confessions from the accused or defendant, which would infringe the human dignity.

Potrivit art.68, 80 și 92 CPP RM avocatul este în drept de a participa în calitate de apărător sau reprezentant la efectuarea actelor de urmărire penală, precum și la anumite drepturi conexe acestui drept important pentru realizarea funcției de apărare, acordarea asistenței juridice și reprezentarea părților în proces.

Astfel, în virtutea art.68 alin.(1) pct.2 CPP RM, apărătorul este în drept de a participa, la propunerea organului respectiv, la efectuarea de către organul de urmărire penală a acțiunilor procesuale și la toate acțiunile procesuale efectuate la solicitarea sa.

În alin.(2) pct.2 al aceluiași articol este prevăzut dreptul apărătorului de a participa la orice acțiune procesuală efectuată cu participarea persoanei pe care o apără dacă aceasta o cere persoana pe care o apără sau însuși apărătorul.

În Cauza Magee c. Regatului Unit, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că în situația în care reclamantul solicită expres prezența unui avocat în timpul interogatoriului, iar această solicitare îi este refuzată pentru o perioadă de timp destul de lungă – mai mult de 48 de ore –, în care interogatoriul continuă, iar persoana recunoaște acuzațiile ce i se aduc privind implicarea într-un atentat cu explozibil împotriva armatei, drepturile apărării au fost încălcate într-o manieră ireparabilă – indiferent de justificările care au stat la baza unui astfel de refuz –, incompatibilă cu drepturile pe care art. 6 din Convenție le conferă unui acuzat. Chiar dacă, în fond, reclamantul nu a fost supus unor rele tratamente, iar recunoașterea acuzațiilor a fost voluntar făcută de către acesta, faptul că a fost privat de asistență juridică pentru mai

mult de 48 de ore, iar declarațiile de recunoaștere au fost făcute la sfârșitul primelor 24 de ore ale privării sale de libertate și au devenit elementul-cheie al rechizitoriului și, ulterior, al condamnării, constituie încălcări ale art. 6 § 1 pct.3 din Convenție¹.

Potrivit dispozițiilor art.172 alin.(1)-(6) CPP din 1968 al României, în cursul urmăririi penale, apărătorul învinutului sau inculpatului are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală, să formuleze cereri și să depună memoriile. Lipsa apărătorului nu împiedică efectuarea actelor de urmărire penală, dacă există dovada că apărătorul a fost încunoștințat de data și ora efectuării actului. Când asistența juridică este obligatorie, organul de urmărire penală va asigura prezența apărătorului la ascultarea inculpatului.

Curtea Constituțională a României a declarat anticonstituționale dispozițiile art.172 alin.(1) teza întâi și art.173 alin.(1) din Codul de procedură penală, în măsura în care acestea nu acordă dreptul apărătorului de a participa și la alte acte de urmărire penală la care nu participă persoana apărută. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că textul de lege criticat este neconstituțional în raport cu dispozițiile art. 24 din Constituție și cu prevederile art.6 alin.(1) din Codul de procedură penală, întrucât, anterior modificării aduse prin art. 1 pct. 99 din Legea nr. 356/2006, art. 172 alin.(1) din Codul de procedură penală permitea apărătorului învinutului sau inculpatului să asiste la efectuarea tuturor actelor de urmărire penală. De asemenea, arată că „dreptul la apărare trebuie înțeles ca fiind garantat constituțional numai dacă, și în măsura în care, textele de lege care îl reglementează fac referire explicită

la intervalul de timp în interiorul căruia el poate fi exercitat, dar, în egală măsură, și la ansamblul măsurilor și actelor procesuale dispuse de organele judiciare pe toată durata procesului penal.

Curtea constată că aceasta este întemeiată, pentru următoarele considerente: 1. Art. 24 din Constituție, cu denumirea marginală „Dreptul la apărare”, prevede: „(1) Dreptul la apărare este garantat. (2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. „Textul constituțional nu condiționează, nu limitează și nici nu restrânge în vreun fel dreptul la apărare al părților din proces, în tot cursul procesului. Se mai constată că textul constituțional nu distinge între fazele procesului și nici față de natura juridică a acestuia. 2. Codul de procedură penală, în art. 6 din capitolul I „Scopul și regulile de bază ale procesului penal” al titlului I, dezvoltă prevederile art. 24 din Constituție, cu aplicațiune la procesul penal. Părțile procesului penal au dreptul de a fi asistate de apărător la efectuarea oricărui act de urmărire penală și nu doar la efectuarea acelor care implică audierea sau prezența părții².

Excepția a fost ridicată și în dosarul în care fostul procuror Ioan Ciofu este judecat pentru corupție, procesul fiind suspendat, după ce Înalta Curte de Casație și Justiție a sesizat Curtea Constituțională.

Apărătorii au invocat, în fața magistraților Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, excepția de neconstituționalitate a art. 172, alin.(1) din Codul de procedură penală.

Avocații Alexandru Chiciu și Ioan Panaitescu au susținut, în mai multe dosare că, prin modificările aduse legislației penale prin Legea 356/2006, dreptul la apărare în timpul urmăririi penale a fost restrâns doar la asistență judiciară.

Conform art.172, alin.(1), modificat, „în cursul urmăririi penale, apărătorul învinuitului sau inculpatului are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală care implică audierea sau prezența învinuitului sau inculpatului căruia îi asigură apărarea și poate formula cereri și depune memorii. Lipsa apărătorului nu împiedică efectuarea actului de urmărire penală, dacă există dovada că apărătorul a fost încunoștințat de data și ora efectuării actului. Încunoștințarea se face prin notificare telefonică, fax, internet sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal”.

Astfel, toate actele procedurale efectuate în dosare în baza Legii 356/2006 sunt lovite de nulitate, pentru nerespectarea dreptului la apărare³.

În conformitate cu art.70 alin.(6) CPP RM bănuitul, învinuitul, inculpatul poate avea câțiva apărători.

Acțiunile procesuale la care este necesară participarea apărătorului nu pot fi considerate ca fiind îndeplinite cu încălcarea normelor de procedură penală dacă la efectuarea lor nu au participat toți apărătorii părții în cauză.

În baza art.80 alin.(2) pct.2 CPP RM, reprezentantul victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile are dreptul să participe la efectuarea acțiunilor procesuale, la propunerea organului de urmărire penală, în cazul în care se prezintă la începutul acțiunii procesuale efectuate cu participarea persoanei reprezentate.

În condițiile art.92 alin.(2) pct.2 CPP RM, avocatul-reprezentant al martorului este în drept să asiste pe tot parcursul desfășurării acțiunii procesuale la care participă persoana pe care o reprezintă.

Despre intenția sa de a participa la acte de urmărire penală, apărătorul trebuie să informeze procurorul sau ofițerul de urmărire penală, pentru ca acestea să comunice în prealabil despre locul și timpul planificat. Pentru siguranță apărătorul este în drept a înainta o cerere în formă scrisă.

Asistarea apărătorului la actele de urmărire penală, la care participă învinuitul, pe de o parte, are ca scop acordarea unei asistențe juridice în ceea ce privește descoperirea împrejurărilor ce au importanță pentru apărare, pe de altă parte, contribuie la respectarea regulilor procesuale stabilite de lege.

Neîndeplinirea prevederilor legale privind participarea obligatorie a apărătorului se consideră încălcare esențială a legii procesual penale. În conformitate cu art.94 alin.(1) pct.2 CPP RM în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute: prin încălcarea dreptului la apărare al bănuितului, învinuitului, inculpatului.

Însuși faptul prezenței avocatului disciplinează organul de urmărire penală sub aspect juridic, procesual și psihologic⁴. Scopul asistării de către avocat a părții în cadrul actului de urmărire penală poate fi susținerea psihologică a clientului, asigurarea legalității actului ce urmează a fi realizat și respectarea drepturilor și intereselor legale ale persoanei apărate sau reprezentate.

La baza juridică a participării avocatului la ascultarea bănuितului, învinuitului atribuim și art.104 alin. (1) CPP RM. *Audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului se face numai în prezența unui apărător ales sau numit din oficiu, imediat după reținerea bănuितului sau, după caz, după punerea sub învinuire, dacă acesta acceptă să fie audiat.*

Altă normă procesual penală care reglementează participarea apărătorului este inclusă în art.114 alin. (1) CPP RM. *Pentru a verifica sau a preciza declarațiile martorului, părții vătămate, bănuțului, învinuțului despre evenimentele infracțiunii săvârșite într-un loc concret, reprezentantul organului de urmărire penală este în drept să se prezinte la locul infracțiunii împreună cu persoana audiată și, după caz, cu apărătorul, interpretul, specialistul, reprezentantul legal și să propună persoanei audiate să descrie circumstanțele și obiectele despre care a făcut sau poate face și acum declarații.*

Apărătorul nu trebuie să admită participarea formală în cadrul actelor de urmărire penală. El trebuie, de asemenea, să posede procedeele tactice de realizare a actelor de urmărire penală, pentru a aprecia corectitudinea acțiunilor organului de urmărire penală și în caz de oportunitate în momentul potrivit să le aplice și el⁵.

În legătură cu participarea la actele de urmărire penală avocatul-apărător, precum și avocatul-reprezentant sunt în drept:

1. Să explice persoanei pe care o apără drepturile și să atenționeze persoana care efectuează acțiunea procesuală asupra încălcărilor legii comise de ea.

2. Să ceară recuzarea persoanei care efectuează urmărirea penală, a judecătorului, procurorului, expertului, interpretului, traducătorului, grefierului.

3. Să facă obiecții împotriva acțiunilor organului de urmărire penală și să ceară includerea obiecțiilor sale în procesul-verbal respectiv.

4. Să ia cunoștință de procesele-verbale ale acțiunilor efectuate cu participarea lui și să ceară completarea lor sau includerea obiecțiilor sale în procesul-verbal respectiv. Participarea activă a apărătorului la efectuarea actelor de urmărire penală și solicitarea de a completa procesul-verbal, precum și includerea obiecțiilor pe care le are asupra veridicității celor consemnate, contribuie la stabilirea obiectivă a împrejurărilor cauzei și, în special, a circumstanțelor atenuante și a celor care exclud urmărirea penală⁶. Corespunderea celor consemnate în procesul-verbal cu declarațiile făcute sau cu acțiunile întreprinse în cadrul actului de urmărire penală este confirmată inclusiv și de semnătura avocatului. Dacă acesta nu va reflecta în procesul-verbal obiecțiile și precizările respective (din neatenție, nu va da dovadă de insistență sau principialitate etc.) încălcările admise nu vor putea fi contestate ulterior. De ex., apărătorul va atrage atenție asupra încercărilor ofițerului de urmărire penală de a da citire sau reaminti declarațiile pe care acesta le-a depus anterior bănuțului, învinuțului, având art.104 alin.(3) CPP RM.

În caz că ofițerul de urmărire penală nu reacționează la obiecțiile avocatului, acesta nu va ezita să insiste asupra includerii acestora în procesul-verbal de ascultare. În cel mai rău caz, să zicem, primind refuzul de a consemna obiecțiile în procesul-verbal, nimic nu poate să împiedice apărătorul a prezenta obiecțiile sale separat în scris. Aceste precizări le considerăm esențiale în contextul demarării ulterioare a procesului în fazele judiciare. Bazându-se pe obiecțiile consemnate, apărătorul în cadrul cercetării judecătorești ar avea un argument important în a convinge instanța de a nu da citire declarațiilor clientului său în faza urmăririi în condițiile art.371 CPP RM, deoarece a fost admisă încălcarea ordinii de obținere a declarațiilor în faza urmăririi penale. Participând la audierea martorului, avocatul acestuia trebuie să reacționeze adecvat în caz de adresare a întrebărilor sugestive. *Nu se admite punerea întrebărilor sugestive sau care nu se referă la premisa probelor și care în mod evident urmăresc scopul insultării și umilirii persoanei audiate* (art.109 alin.(2) CPP RM).

5. Până la terminarea urmăririi penale, apărătorul este în drept a lua cunoștință de actele procedurale la care a participat clientul său, chiar și cu acelea la care avocatul nu a participat. Apărătorul este în drept să ia cunoștință de documentele care i-au fost prezentate (sau trebuiau să fie prezentate) bănuțului, învinuțului și până la admiterea apărătorului în proces⁷.

6. La solicitarea sa, să primească gratuit copii de pe hotărârile care se referă la drepturile și interesele persoanei pe care o apără.

7. Să facă obiecții împotriva acțiunilor ilegale ale celorlalți participanți la proces.

Ascultarea persoanelor în procesul penal constituie nu numai activitatea cea mai frecventă, ci, totodată, activitatea căreia, atât în cursul urmăririi penale, cât și în cursul judecătii, îi este consacrată cea mai mare parte din timp, cel mai mare volum de muncă, în raport cu celelalte investigații legate de administrarea probelor și reprezintă, pentru organele de urmărire penală, nu o dată, sursa majoră a informațiilor necesare depistării adevărului. Potrivit unor date, organele de urmărire penale consumă pentru ascultări 25% din timpul de lucru⁸.

Bănuțului, învinuțului și inculpatul sunt purtători ai informației probante la fel ca martorul și partea vătămată. Declarațiile bănuțului, învinuțului, inculpatului sunt informațiile scrise sau orale depuse de aceștia la audiere în condițiile prevăzute de CPP RM referitor la circumstanțele care au servit temei pentru a-i recunoaște în această calitate, precum și la alte împrejurări ale cauzei pe care le cunosc (art.103 alin.(1) CPP

RM). Conform caracterului său procesual, declarațiile bănuțitului, ca, de altfel, și declarațiile învinuțitului sunt, pe de o parte, surse de probă, pe de altă parte – mijloace de apărare a lor.

Până la începutul audierii, avocatul trebuie să se convingă că bănuțitului sau învinuțitului îi este clară esența bănuțirii sau învinuțirii, iar în caz de necesitate, să participe la lămurirea ei. O importanță deosebită acest fapt are în cazurile când în calitate de învinuțit sunt minorii sau persoanele care suferă de boli psihice sau fizice, deoarece starea lor îi limitează în perceperea corectă a cazului incriminat.

Atenția apărătorului, în timpul audierii, trebuie să fie îndreptată spre:

- determinarea împrejurărilor, care ar putea să contribuie la achitarea învinuțitului ori să-i atenueze răspunderea;

- evidențierea probelor în acest sens, astfel, învinuțitul poate numi familiile martorilor, care vor confirma versiunea sa, să indice locul aflării probelor materiale și a documentelor ș.a.m.d.;

- stabilirea împrejurărilor, ce vor dovedi starea sănătății învinuțitului sau bănuțitului în cazul când este bolnav de vreo maladie psihică sau fizică.

Numai în conformitate cu prevederile art.110 alin. (6) CPP RM avocatului apărător i se asigură posibilitatea de a adresa întrebări martorului audiat în condițiile speciale necesare pentru protecția acestuia.

Dreptul de a adresa întrebări este un instrument destul de eficient ce permite avocatului participarea activă în acumularea probelor. Întrebările apărătorului pot fi îndreptate asupra descoperirii noilor împrejurări, care nu au fost redade de persoana ascultată, detalierea fiecărui fragment în parte și folosirea lor în scopul apărării. De asemenea, întrebările pot fi date pentru concretizarea declarațiilor date anterior. Această oportunitate apare, deoarece ofițerul de urmărire penală, întocmind procesul-verbal, îl interpretează în felul său, deseori schimbând sensul celor consemnate. De aceea declarația învinuțitului sau bănuțitului trebuie să fie la maxim redată literalmente.

Conținutul întrebărilor, momentul când au fost puse – toate acestea trebuie să aibă un scop unic: determinarea împrejurărilor ce vor favoriza situația învinuțitului. Întrebările apărătorului trebuie profund gândite și adresate numai atunci când va exista garanția că nu vor agrava situația învinuțitului.

În procesul formulării întrebării, apărătorul trebuie să ia în considerație nivelul intelectual al persoanei, la care este îndreptată, starea lui emoțională, cunoașterea situației, caracterul relațiilor cu învinuțitul ș.a. Câteodată e mai eficient de a da mai multe întrebări mai

simple decât a formula întrebări prin fraze compuse, formate din mai multe propoziții. La adresarea întrebărilor, apărătorul trebuie să țină cont de capacitățile psihofiziologice ale persoanelor audiate.

Conform art.92 alin.2 pct.6 CPP RM, avocatul martorului este în drept a se adresa, cu permisiunea organului de urmărire penală, persoanei interesele căreia le reprezintă cu întrebări, observații, îndrumări. Cu regret dreptul de adresare a întrebărilor în cadrul ascultării bănuțitului, învinuțitului nu este expres stipulat în art.68 și 80 CPP RM, cu alte cuvinte, acest drept nu este prevăzut pentru avocat-apărător și avocat reprezentant al victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile, în caz de asistare la realizarea actelor de urmărire penală. Propunem a fi inclus acest drept în art.68 și 80 CPP RM.

În funcție de acest fapt, se alege timpul în care se dau întrebările, posibilitatea de a le repeta, concretiza, se iau măsuri în vederea epuizării, emoțiilor, neîncrederii etc.

Nu se admite înaintarea întrebărilor în procesul povestirii, expunerii libere, deoarece persoana poate uita multe momente importante care se pot reflecta negativ asupra apărării.

Apărătorul trebuie să adreseze bănuțitului, învinuțitului întrebări la care ar putea să prognozeze răspunsul și se înscriu în poziția și strategia de apărare elaborată. Participarea activă a apărătorului la audieri este posibilă numai datorită cunoașterii și înțelegerii a tuturor circumstanțelor și împrejurărilor ce urmează a fi clarificate, precum și planificării întrebărilor (determinarea consecutivității, a momentului de adresare, formulării adecvate). O întrebare nereușită poate avea drept consecință declarații distructive pentru poziția apărării. Ofițerul de urmărire penală, ascultând întrebările apărătorului, le analizează atât sub aspectul legalității, cât și importanței pentru cercetarea completă, obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei penale.

Considerăm inadmisibile recomandările unor autori despre înțelegerile dintre apărător și client asupra unor gesturi și alte semne neverbale de comunicare, pentru realizarea comunicării prin intermediul lor în cadrul actului de urmărire penală⁹.

La încercările apărătorului de a influența răspunsul clientului prin semne neverbale de comunicare (mimică, gesturi, semne)¹⁰, un ofițer de urmărire penală competent va curma aceste acțiuni utilizând procedee tactice, sau bazându-se pe legislația în vigoare, care ar putea să dăuneze carierei și reputației apărătorului¹¹.

Suntem de părerea că în atare situații ar fi mai corectă cerea apărătorului de a face întreruperi pentru a

avea consultații cu bănuitul, învinuitul. Cererea în cauză nu contravine legislației în vigoare și poate fi din punctul de vedere al tacticii corectă, pentru a degaja atmosfera încordată și a preveni un conflict în curs de apariție¹².

Nu există în acest caz și situație un impediment legal și pentru ofițerul de urmărire penală, atât pentru satisfacerea cererii, cât și pentru respingerea acesteia.

În acest caz, avocatul are posibilitate a apela și a cere pentru aplicare corespunzătoare prevederile art.104 CPP RM. *Nu se permite audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului în stare de oboseală, precum și în timpul nopții, decât doar la cererea persoanei audiate în cazurile ce nu suferă amânare, care vor fi motivate în procesul-verbal al audierii.* 107 CPP RM.

În caz de reprezentare a martorului, avocatul este în drept a apela la cerințele art. 107 alin.(2) CPP RM. *Durata audierii neîntrerupte a martorului nu poate depăși 4 ore, iar durata generală, în aceeași zi, nu poate depăși 8 ore.*

Audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului minor se efectuează în condițiile art.104 CPP RM și nu poate dura mai mult de 2 ore fără întreruperi, iar în total nu poate depăși 4 ore pe zi.

O cauză esențială a respingerii întrebărilor de ofițerul de urmărire penală sau de procuror poate fi netemeinicia lor, fiind considerate irelevante.

În cazul când unele întrebări sau date nu au fost introduse în procesul-verbal, apărătorul trebuie să-i amintească clientului său despre dreptul care îl are el de a introduce unele precizări sau completări în procesul-verbal a actului procesual la care a participat, ori, personal să facă observații în scris vizând corectitudinea și deplinătatea celor scrise în procesul-verbal al actului de urmărire penală la care a participat¹³.

Conform art.92 alin.(2) pct.6 CPP RM, avocatul martorului este în drept să se adreseze, cu permisiunea organului de urmărire penală, persoanei interesele căreia le reprezintă cu întrebări, observații, îndrumări. Cu regret, dreptul de adresare a întrebărilor nu este expres stipulat în art.68 și 80 CPP RM, cu alte cuvinte, acest drept nu este prevăzut pentru avocatul-apărător și avocatul reprezentant al victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile. Propunerea noastră, în acest sens, este completarea art.68 și 80 CPP RM cu prevederi privind dreptul avocatului de a adresa, cu permisiunea organului de urmărire penală, persoanei interesele căreia le apără sau le reprezintă, întrebări, observații, îndrumări.

Având în vedere cele relatate în acest articol, vom considera că participarea avocatului la activitatea pro-

cesuală de ascultare a învinuitului sau a inculpatului în faza de urmărire penală, în vederea stabilirii adevărului, reclamă, din partea organelor de urmărire penală și a procurorului, procedee corecte de interogare, ascultare, confruntare, în concordanță cu valorile morale ale societății democratice, care nu va admite procedeele probatorii de luare a declarațiilor învinuitului, pe termen foarte lung, prelungit în timpul nopții, procedee degradante în obținerea de informații, mărturisiri de la învinuit sau inculpat, care aduc atingere demnității umane.

Note:

¹ CEDO, Hotărîrea din 6 iunie 2000, § 41, 43-46, www.echr.coe.int

Decizia nr.1086/2007 – Dreptul avocatului de a asista la orice act de urmărire penală. Decizia Curții Constituționale nr.1086 din 20 noiembrie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.172 alin.(1) teza întâi și art.173 alin.(1) din Codul de procedură penală, a fost publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 866 din 18.12.2007.

³ <http://www.mediafax.ro/justitie/exclusiv-ingradirea-dreptului-avocatului-de-a-participa-la-actele-de-urmarire-penala-efectuate-de-procurori-neconstituionala-1045361>

⁴ Орлов Ю. *Условия и способности участия защитника-адвоката в некоторых следственных действиях*, în: *Уголовное право*, 2003, №4, с.78.

⁵ Игнатов Д.С. *Криминалистические основы деятельности адвоката-защитника по сбору доказательств и представлению их суду*. Автореф. дис... канд. юрид. наук. Ижевск, 2004, с.12.

⁶ Ibidem.

⁷ Atare interpretare a drepturilor apărătorului rezultă în practica judiciară din Federația Rusă în baza Hotărârii Curții Constituționale a FR. Постановление Конституционного суда РФ от 27 июня 2000 года, п.11 По делу о проверке конституционности положений ч. 1 ст. 47 и ч. 2 ст. 51 УПК РСФСР в связи с жалобой гр. В.И. Маслова, în: *СЗ РФ*, 2000, № 27, с.28.

⁸ Рыжаков А.П. *Следственные действия и другие способы собирания доказательств*. Изд. дом Филинь, Москва, 1999, с.13.

⁹ Федерякин В. *Условия и особенности участия защитника-адвоката в некоторых следственных действиях*, în *Уголовное право*, 2003, №4, с.78.

¹⁰ Центров Е. *Тактические особенности допроса при участии защитника*, în *Законность*, 2004, №6, с.26.

¹¹ Воронов А.А. *Противодействие деятельности адвоката как форма посягательства на его независимость*, în *Современное право*, 2005, №7, с.36-41.

¹² Буробин В.Н. *Адвокатская деятельность: Учебно-практическое пособие*. Изд-во МНЭПУ, Москва, 2001, с.360.

¹³ Ворфоломеева Т. В. *Криминалистика и профессиональная деятельность защиты*. Киев. 1987, с.107.